

met.

Johan Johansson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Goemisson

Goemisson skulldo do, som hade sådan, ge gröt och mjölk
julskvällen. Det åt han upp på natten. Sen lade han något på tallri-
ken, som skulldo vara som ett tack för maten. Han hjälpte dem som under
hela året. Om man såg hästarna, brukade de säga: "Du gav inte goenis-
se någon gröt julskvällen, det syas."

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

2.
Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITET
SOLMINNESARKIV

Den första laxen/Gudslaxen/.

Den första laxen, som vi fick på våren, kallades Gudslaxen. Den skulle prästen och klockaren ha. "Här fick vi Gudslaxen", hörde man ofta ett lag ropa till de andra. Det var många lag på den tiden, så det blev många Gudslaxar till präst och klockare. Ännu hör man i bland talas om Gudslaxen.

Det är för att det ska bli tur med fisket.

Johan Johansson
Åkrokastråtet, Mörrum
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

Stålberg

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Grin/Gräva ner ngt/.

När de förr byggde ett hus, gräv-
de ner något under golvet. Det var för att det skulle bli tur med
huset. Vad det var minns jag inte, det var långt före min tid.

Johan Johnsson
Åkrokasträdet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Nattmannen.

Det fanns en nattman i vart härad.

Han skulle slakta hästar, skära fölsingar, skära grisar, kalvar, katter och hundar. När sedan längre fram bönderna själva lärde det, och ville göra det, fick de ändå ersätta nattmannen, ty det var hans rätt att få göra det. Ingen bonde ville förr slakta en häst. Hästen leddes långt ut i en backe, och där stack nattmannen den i bringan. Nattmannen flådde så hästen och tog istret. Huden tog bonden, men istret behöll nattmannen och kokte selasmörja av. Sen fick kadavret ligga på backen, och fåglar och djur kommo och åto upp det. I bland hade de köttet att fånga rävar vid. Det hängdes då upp över en rävgröp.

När fölungarna voro två år skar nattmannen dem. Han satte dit två träklämmor för att blodet skulle stanna. Vi pojkar fingo sen vakta fölungen under natten, så han ej lade sig, och klämmorna gingo den. Nattmannen, som också kallades rackaren, fick pengar i ersättning samt några skäppor havre och några for hö till sin häst.

Johan Johansson
Åkrokastråtet, Mörrum
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hä.

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

2587
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kloka.

Här fanns flera stycken de sökte för allting.

Kloka Anna här i Mörrum. Emmelundskan i Karlshamn var mycket anlitad.
Här i Mörrum fanns också en klok gubbe, som kunde en hel del. Men uppe
i Växiö fanns en käring, som var mycket berömd. Det var många, som reste
upp från Mörrum och sökte henne. Jag var med en gång. Vi voro 8 stycken
som reste upp i sällskap för olika sjukdomar. Hon hade olika råd och
botemedel till oss allihop. Jag hade arbetat för mycket, sade hon, och
slitit upp nerverna. Men medecin fick vi likadan allihop. Två fulla li-
ters flaskor var, som kostade 4 kr. stycket. Martin Jeppsson här i
Mörrum sökte henne och likaså kamreraren. Men en del skrattade åt det.

Johan Johnsson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hä.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Vita ormen.

Förr talade de om en vit orm. Men det
skulle inte vara tur få se en sådan.

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

7.
Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESBANK

Tur ha ormar i dyngstan.

I slutet på juni kördes gödseln ut på trädan och lades i komposter. Där låg sedan gödseln hela sommaren. Ofta kröp ett slags ormar, som vi kallade för ringhalsar, in i gödseln. De gamla sa alltid, att det var tur ha ormar i dyngstan.

En gubbe, som kallades August Brensen, här i Mörrum bar alltid ormmorm på sig, sade de. Det skulle vara någon tur.

Johan Johnsson *läng*

Åkrokasträtet, Mörrum.

Född 1 Mörrum 1850 28/2.

Listers hd.

Blekinge

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

1903 / 1105-1110
FOLKMINNESBOK

Sådden och Våren och vårdrömsen.

När trettonde veckan eller ugan, som de sa, hade gått in, var det tid börja våra. Innan dess var det ingen, som gjorde något vid jorden. Det sexradiga kornet såddes, när kornet blomnade. Den, som inte sådde då fick inget korn förr. Det andra kornet såddes i 7 eller 6 veckan. Linet såddes på Urbanus dagen. Ärtor måste sås i nedan, ty endast då mognade de. Såddes de i ny bara blommade de. Den, som inte skilt sig från våren i 6 veckan, skrattades åt. Då skulle allt vara klart. Somna hade för sig att de skulle lägga något i säalübet/säskäppen/, det var inte bara ägg vid linsådden utan någonting annat också, men det var före min tid. Sådden avslutades med vårdrömsen. Då var det kalas, och alla som hjälp till att våra skulle vara med. Hemma gjorde alltid mor äggkakor av äggen far fått, då han sådde linet. Den dagen söp bonden ihop med sitt folk och alla mådde bra.

Johan Johnsson

Åkrokastråtet, Mörrum.

Född i Mörrum 1850, 28/2.

Listers hä.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Linsådden.

En del bönder lämnade förr jord åt käringar från byn att ha lin på. För en fjärding fick gummorna så göra 10 dagsverken i arrende. Far hade ett slag lin åt 10 stycken käringar. Han skulle så fröet åt dem. De kommo med sin lille fröpåse under armen och så hade de 1/2 tjog ägg med sig, som skulle läggas i sä-alöbet/såskäppan/. Äggen skulle vara med för att det skulle bli kraft i linet. "Hur många ägg har du fått i dag", brukade mor fråga, när far kom hem efter att ha sått lin åt käringarna. När det var 10 käringar, som hade lin, fick han 5 tjog. 1873 sådde jag lin åt käringar, men aldrig har jag fått några ägg, så den seden var borta då.

Linnet eller hören, som de sade förr såddes Urbanus dagen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

10.

Johan Johansson

Åkrokasträtet, Mörrum.

Född i Mörrum 18 50 28/2.

Listers hd. *Helkinge*

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mistor i åkrarna.

Gamla käringar sade alltid förr:

"Där har bonden sätt mistor, i år så dör han". Det var när säden var
uppkommen, om det fanns några bara fläckar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2587

Johan Johansson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2. *En*
Listers hd.

11.
Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Blekinge

Skörden.

Den, som kom först hem från julottan, skulle följande år få först in höstat. Därför var det alltid kappkörning och tävling komma först hem. Den, som blev sist med skörden i byn, skrattade man åt och hantfick alltid något öknamn av grannarna. Nekerna måste slås på kraken på ett bestämt sätt, hade dom för sig, annars torkade ej säden. Förr lavades säden mycket noga, när de körde in den. Det brukade de vanligen ha en gammal gubbe till, en lavegubbe. Honom måste bonden hålla med lavebyxor. Gubben fick ligga på knä för att få nekerna riktigt packade. Först lades två neker och så en ovanpå dessa i mellan rummet.

2587

12.

Johan Johansson

Åkrokasträtet, Mörrum.

Född i Mörrum 1850 28/2.

Listers hd.

Upptecknat av

Olle Thulin

Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVVannormar.

Väster om Mörrum var förr ett kärr, som nu är odlat. Jag och drängarna var andra sidan och gläddde och min kvinnan skulle gå med mat till oss. Då fick hon se en sådan dör vannorm. Han var stor och le och hade riktig man, som gick från huvudet och ner på ryggen. Hon blev så rädd, så hon vågade aldrig mera gå ensam över kärret. Förr hördes mycket talas om sådana. Drakar, som de kallades. Nere vid Agravarna nedanför Mattssons, var det många som sett sådana. Men aldrig fick jag se honom, trots jag varit med och dragit många hundra gånger.

34 av

Björinge

Johan Johnsson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

Sept 26 1929

2587

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppteckrat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

B.

Skärtorsdagsbruk.

Skärtorsdag skulle bondkåring-
arna rida på ugaskivasten upp och ner i skorstenen. Det var för att
inte maran sedan skulle ha makt att rida deras hästar.

Johan Johnsson
Åkrokastråtet, Mörrum
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

14

Rida Staffans skee.

Annandag jul på morgonen redo de förr Staffans skee.
De redo ut så där vid 2-3 tiden. De redo från gård till gård tills
de voro samlade en 10-12 stycken. Det var drängar och bondpojkar.
Sen redo till alla gårdarna i byn och sjungo, men det blev mest skräål
och skrik. Vart de kommo, blevo de trakterade med brännvin. Men det var
mycket vackert i all synnerhet, om det var stjärnklart, att se ryt-
tarna, när de kommo i rad och redo in på gården och runt husen. När
de blivit trakterade hurrade de och fortsatte till nästa gård.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2587

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

15

Ej gödsla juladan.

Förr var det ingen gård, äm de gödslade ut juladan. Gjorde de det, blev det ingen tur nästa år med kreaturen. Kreaturen fingo den dagen inte mer än ett högst två foder. Men annandan började de moga tidigt, i bland redan vid 2-tiden. Det var också mycket vanligt, att de skulle moga åt varandra. Drängarna försökte komma in i grannens ladugård, och lyckades det, asade de in en massa gödsel i ladugården. Det är inte mer än en 12-15 år sen det bruket upphörde. Jag hade en piga, en mycket duktig tös. Drängen i granngården uppvaktade henne. En anndags morgon lyckades han komma in i ladugården och slängde in en massa gödsel. När sen pigan kom ut och fick se det, blev hon alldeles ifrån sig. Hon kom in och grät och skrek, och hon bad mig följa med ut och se, hur det såg ut i ladugården. Hon var så arg på drängen och fick inte av sig häva ut det, utan det fick jag göra. En del pigor voro vakna hela natten till annadan och vaktade sin ladugård.

2587

Johan Johansson
Årrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fåglarna/Ugglan/.

Om ugglan skrek nära en gård, skulle där snart bli smått/småbarn/. "I kväll hade nog fått brätt i den där gården, ugglan skriker där så", brukade de säga. Men om ugglan skrek framme vid husen, kunde det också betyda dödsfall.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

17

2587

Johan Johnsson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Fåglarna./Skatan/

Min kvinna hade för sig, att fick
man se en skata juladan, blev det ett gott år. Hon behövde bara visa
sig så länge, som en karl behöver för att stiga på en häst, så räck-
te det. När skatan bygger lågt blir det ett torrt år. Högt ett
fuktigt.

Johan Johnsson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Fåglarna/Göken./.

Första gången om våren, när man hörde göken,
hade det betydelse, vilket håll det var från.

Norr nö, öster dö, syner sorje, väster gläje.

Göken kom i 10 och gal i 9 veckan. Han slutade, när han sett
den första höstacken. De hade för sig att göken var på sjöbotten un-
der vintrarna.

Johan Johnsson
Åkrokaströtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

19.
Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
POLIGMINNESARKIV

Fåglarna/Korpen/.

Den jägare, som sköt en korp och kunde hitta
den vita fjädern, som korpen skulle ha, han sköt aldrig bom sedan.
Det hade den gamle för sig.

Johan Johansson
Åkrokastråtet, Mörrum
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kreaturen/Skydd mot maran/.

De brukade skjuta en sparv-
hök eller möjligen en kråka och hänga upp den över stalldörren. Då
kunde ej maran komma in om nätterna och rida hästarna. Det var be-
synnerligt med maran. I bland voro hästarna alldeles genomsvetta,
när man kom ut i stallen om morgnarna, och maran var flötad, som om en
människa gjort det.

2587

Johan Johnsson
Åkroasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKLIVSARKIV

Kreatureren/Mot sjukdom och dålighet/.

En växt, som kallades rölleka, sanlades och koktes i grytor med lock på. Spadet östes sedan på flaskor och användes sedan under vintern, när kreaturen blevo sjuka.

När korna släpptes om våren, skulle de gå över något stål, en lie eller en kniv. Det var för att de skulle vara friska under sommaren och ej komma ut för dålighet.

Johan Johansson
Åkrokaströdet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

22.

Kreaturen/För att en ko skulle bli i kalv/.

Tog inte kon sig, när hon betäcktes på
vanligt sätt, skulle hon betäckas i månsken och i vissa månskif-
ten. Kloka gubbar hade påsar att sälja, som skulle läggas under dörr-
tröskeln, när kon leddes ut och skulle till tjuren. Det skulle vara
för att hon säkert skulle bli i kalv, och vidare skulle kon då få
lätt att kalva. En sådan påse fick ej öppnas, men en brännmästare öpp-
nade en en gång. Den innehöll bara några tobaksbussar. De hade
också något för sig, för att det skulle bli en kvigkalv, men det minns
jag inte.

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kreaturen/När en märr betäcktes/.

När en märr betäcktes, skulle hon ha huvudet
mot söder, för då blev det ett stoföl. Stod hon i öster och väster,
när hon betäcktes, blev det ett hästföl. Det var far alltid så noga
att påminna om, när vi red av med en märr till hingsten

2587

24.

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Kreaturen./Nykalvad ko/.

När en ko kalvat, skulle hon ha ett kvarter
brännvin, en skiva bröd och en sill, så blev hon snart läkt och bra.
Vidare skulle de stryka henne öfver ryggen tre gånger.

Första gången hon mjölkades, skulle en sax
eller en kniv läggas i byttan.

2587

25.

Johan Johansson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Kreaturen/Den nyfödde kalven/.

Kalven skulle inte ha något, så länge han var våt. Sedan skulle han ha 1 sked första gången, 2 andra gången och 3 tredje gången. Sen skulle pigan eller den som passade honom säga: "Nu har du fått en, två, tre skedar drick nu själv nästa gang." Så skulle hon slå honom i pannan tre gånger med skeden. Var det en tjurkalv, som skulle läggas på, skulle han sen dricka ur ett stort fat för att få stora horn. Man ville ha oxar med stora horn.

Om en kalv fick skitan, så gav de honom en bit ister, som sotats i skorstenen. Sen blev han inte löslivad längre.

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat v
av Oile Thulin.
Sept. 1929.

Tänja stutar. Potatisen sättas med dessa.

Merendels fanns en gammal trotjänare på var gård. Far hade en sådan hemma också. Den gubben skulle alltid tänja stutarna. Gårdarna brukade ha ett par stutar om året. Gubben satte med en stut och en oxe. Han körde runt hela byn, och han hade mycket besvär innan stuten blev tan, och han fick honom att dra. Vi pojkar tyckte alltid det var så roligt, när gubben var ute och tände.

Detta parat/oxen och stuten/skulle alltid användas och köras med när pärona sattes. Och det var gubben, som skulle köra då också.

Sen till hösten kallades stuten oxe och var stor.

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Gräs slåttern. Pojkarna bestå brännvin.

De gamla lärde alltid pojkarna slå
och hålla lien i ordning. Första året en pojke var med och slog,
skulle han bjuda, den som lärt honom slå på ett halvt stop brännvin.
Förr slog de alltid en lie i väggen och lyssnade sen till ljudet.
Det hördes på klangen hurudan lien var: "Det är bra bett i den",
hörde man gubbarna säga, när de lyssnade. Den bonde, som blev sist
med slåttern, skrattades åt, och han fick något ölmann.

2587

Johan Johnsson
Åkrokastrådet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

LUNDS UNIVERSITETS
F. L. K. A. L. B. E. S. A. R. K. I. V.

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
F. L. K. A. L. B. E. S. A. R. K. I. V.

Mörrums kyrka.

Mörrums kyrka ville de haft västerut, mot Kråketorp.
De körde dit virke och sten, men under nätterna forslades det den
och flyttades till den plats, där kyrkan nu ligger. Därför blev de
också tvungna bygga hemme här vid ån.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2587

Johan Johnsson
Åkrokastråtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers hd.

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

29.

Månen, hälsa nykom.

Vid första nyårsnyet gick vi förr ut på går-
den och hälsade månen välkommen. Far var så noga med det, så jag har
hälsat på månen många gånger. Vi skulle ha en psalmbok med ut och öpp-
na boken. Sen när man kom in igen skulle man se vad det var för en
psalm, man fått upp. Var det en begravningspsalm, skulle den dö under
året. När man kom ut på gården skulle man också läsa detta:

Välkommen måne, välkommen ny
med korn och med kärne,
med råg och med büsten
och välkommen hösten!

Sådant det första nyet var, sådant blevo tre stycken.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

30.

Johan Johnsson

Åkrokasträtet, Mörrum.

Född i Mörrum 1850 28/2.

Listers hd.

2587

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Väderlekstecken.

Hurudant norrskenet var i februari, där-
av kunde de sluta sig till hurudan väderleken blev vid midsommars-
tiden och hurudan årets skörd skulle bli.

Johan Johnsson
Åkrokasträtet, Mörrum.
Född i Mörrum 1850 28/2.
Listers. hd.

2587

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av
Olle Thulin
Sept. 1929.

Pigelön för en 65 år sen.

15 riksdaler i pengar. 1 fjärding lin sådd. 1 skäppa potatis satta. Så många träskor, som hon slet ut under året. Torklä, nösduk och särk. En verkensklädning. Ett par läderkängor. Men det var lönen till en stor och duktig tös.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Evening: skulle ha varit jula kvällen	nda 1.
Gudsloven: förste loven till vänt o. kloshare	" 2.
Grim: byggnadsoffer	" 3.
Vattmannen och hans språk.	" 4.
Kloka Anna i Mörum.	" 5.
Ita ormen.	" 6.
Prin (singelstru): Lyngan: Tull	" 7.
Tårn, riddan, vårdansen	" 8.
diveriden	" 9.
Mistr i skräma	" 10.
Skörden: tyder: 'Lavegubbe'.	" 11.
Vannormar — drakar	" 12.
Skärbordag: rida genom Morstenen	" 13.
Rida Staffaus sked	" 14.
By gördla juladan	" 15.
Ugglan: bärade död eller födrel	" 16.

Skatten: Tydne.

Gjæken: "

Korpen: vit fjäder grön jägaren Mattsonen

Sparvliet el. Måka uppsjukas: Nyfödd mot ossen.

Rölleka, står Nyföddan Kreaturen

För att hon skulle bli i Kalv.

När en mår betäcker: Uruudet mot røden

Nykalvad Ko: magiska handllingar med henne.

Nyfödd Kalv " " " henne

Färinga stutar.

Gräs-slätterna

Sågen om Mörrens Nyfödd.

Hälva mörren räkningen på nyåret

Väderlekstecken i februari

Pågelan för 65 år sedan.

2587

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

³³
Sida 17.

" 18.

" 19.

" 20.

" 21.

" 22.

" 23.

" 24.

" 25.

" 26.

" 27.

" 28.

" 29.

" 30.

" 31.